

19 ΙΟΥΝΙΟΥ 1821 – ΑΦΙΞΗ ΔΗΜ. ΥΨΗΛΑΝΤΗ ΣΤΟ ΑΣΤΡΟΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Ι. ΚΟΥΚΛΗΣ

Κυρίες και Κύριοι

Το χειρότερο που μπορεί να πάθει ένας λαός είναι να στερηθεί την Ιστορία του, δηλαδή να αλλοτριωθεί, να υποδουλωθεί νοητικά, να γίνει εύκαμπτος, καθώς θα έχει ξεχάσει δύο πολύ σπουδαία πράγματα: το τι έχει κερδίσει ως τώρα και το τι απομένει να κερδηθεί. Πιστεύουμε ότι όποιος λησμονεί το παρελθόν του, βάζει σε άμεσο κίνδυνο το μέλλον του.

Όχι μόνο για μας τους Έλληνες, αλλά και για όλους ανεξαιρέτως τους βαλκανικούς λαούς, η εποχή της Τουρκοκρατίας αποτελεί μια εποχή μεγάλης κοινωνικής, πολιτικής και πολιτιστικής καθυστέρησης.

Μετά την πτώση της Ναπολεόντειας Γαλλίας, την Ευρώπη κυβερνούσε από το 1815 και εξής η λεγόμενη Ιερά Συμμαχία, αποτελούμενη κυρίως από τη Ρωσία, την Αυστρία και την Πρωσία, με τη συμμετοχή της παλινорθωμένης Γαλλίας των Βουρβώνων και με την Αγγλία, χωρίς επίσημη συμμετοχή.

Η Ελληνική Επανάσταση του 1821

είναι ένας σταθμός στην Ιστορία της Νεότερης Ελλάδας με ευρωπαϊκή και συγχρόνως παγκόσμια απήχηση! Όπως γράφει ο Γιάννης Σκαρίμπας: *«ποτέ τόσο πολύ λίγοι δεν κάνανε για τόσο πολλούς τόσα πολλά»*.

Ο Εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας των προγόνων μας απέδειξε το σθένος, την τόλμη και τον ηρωισμό των Ελλήνων, σήμανε την έναρξη της διάλυσης της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και συνέβαλε τα μέγιστα στη διάρρηξη του αντιδραστικού ιστού της Ιερής Συμμαχίας, που είχε δημιουργήσει ο Μέτερνιχ.

Το συνειδησιακό υπόβαθρο που διαμορφώθηκε κι ώθησε στην Επανάσταση ήταν η Γαλλική Επανάσταση, η ωρίμανση του Νεοελληνικού Διαφωτισμού και το μεταλαμπάδιασμα των ιδεών (Ελευθερία-Ισότητα-Δικαιοσύνη), κυρίως από τον Κοραή και τον Ρήγα.

Ο Ρήγας διακήρυττε : *«Η Επανάσταση είναι το πλέον ιερόν από όλα τα δίκαιά του (λαού) και το πλέον απαραίτητον από όλα τα χρέη του».*

Και ο Κοραΐς: *«Δὲν ἔμεινεν ἀμφιβολία [...] ὅτι ἔφθασε καί τῶν Γραικῶν ὁ καλὸς καιρὸς. καί ἔφθασε μὲ τόσην ὀρμὴν ὥστε καμμία δύναμις ἀνθρώπινος δὲν εἶναι πλέον καλὴ να μᾶς ὀπισθοποδίσῃ».*

Την προετοιμασία και την οργάνωση του Αγώνα ανέλαβε η Φιλική Εταιρεία, η οποία ιδρύθηκε τον Σεπτέμβρη του 1814 στην Οδησσό της Νότιας Ρωσίας, από δύο άσημους εμπορευόμενους, τον Νικόλαο Σκουφά και τον Εμμανουήλ Ξάνθο κι έναν διανοούμενο τον Αθανάσιο Τσακάλωφ.

Στην ηγετική ομάδα της Φ. Ε. προστέθηκε και ο Γεώργιος Λεβέντης από το Κορακοβούνι Κυνουρίας!

Όπως γράφει ο Ξάνθος: *«Απεφάσισαν οι ειρημένοι (Νικόλαος Σκουφάς, Εμμανουήλ Ξάνθος και Αθανάσιος Τσακάλωφ), να επιχειρισθώσι τη σύστασιν τοιαύτης Εταιρείας και να εισάξωσιν εις αυτήν όλους τους εκλεκτούς και ανδρείους των ομογενών, διά να ενεργήσωσι μόνοι των ὅ,τι ματαίως και προ πολλοῦ χρόνου ἤλπιζον ἀπὸ τη φιλανθρωπίαν των χριστιανῶν βασιλέων».*

Η 25η Μαρτίου 1821 είχε οριστεί ως ημέρα έναρξης της Επανάστασης στην Πελοπόννησο.

Τον Ιανουάριο του 1821 φθάνει στην Πελοπόννησο ο Παπαφλέσσας, απεσταλμένος της Φιλικής Εταιρείας για να ανάψει την πυρκαγιά της επανάστασης.

Αλλά τα γεγονότα εκτυλίχθηκαν ταχύτατα από τα μέσα Μαρτίου.

Από τις πρώτες επαναστατικές πράξεις που έγιναν στην Πελοπόννησο ήταν η κήρυξη της Επανάστασης στο Λεωνίδιο.

Συγκεκριμένα:

Στις 16 ή 17 Μαρτίου 1821 οι Τριαντίνος και Ράμφος κατηφόριζαν από το δρόμο των Τσιταλίων, ανεμίζοντας τη σημαία των Τσακωνών, ως λάβαρο της Επανάστασης, προκαλώντας ρίγη συγκίνησης αλλά και ανείπωτου ενθουσιασμού στους Λενιδιώτες.

Στις 25 Μαρτίου 1821, μετά από υπόδειξη της θέσης από τον ίδιο τον Κολοκοτρώνη, συγκροτήθηκε το στρατόπεδο των Ελλήνων στα Βέρβена.

Στη συνέχεια ο Κολοκοτρώνης, μετά την κατάληψη της Καλαμάτας, άρχισε να εφαρμόζει μεθοδικά το σχέδιο του, το οποίο κατά την επιγραμματική έκφραση του ιστορικού Διονύσιου Κόκκινου, ήταν: «Το βέλος της επανάστασεως έπρεπε να έχει ως πρώτον στόχον το κέντρον του εχθρού: την Τριπολιτσάν». Σε εφαρμογή αυτού του σχεδίου ο Κολοκοτρώνης έστησε τέσσερα στρατόπεδα γύρω από την Τριπολιτσά, μεταξύ των οποίων του Βαλτετσίου και των Βερβένων. Τα στρατόπεδα επικοινωνούσαν μεταξύ τους με το αρχαίο σύστημα των φρουκτωριών.

Οι Τούρκοι υπό τον Μουσταφάμπεη έκαναν προσπάθειες να σπάσουν τον κλοιό. Επιτέθηκαν στο Λεβίδι και στα Βέρβена – Δολιανά όπου έσπασαν τα μούτρα τους.

Οι πρώτες σημαντικές νίκες των Ελλήνων στο Βαλτέτσι 12 – 13 Μαΐου και στα Βέρβена και Δολιανά στις 18 – 19 Μαΐου είχαν τεράστια σημασία από στρατιωτική, πολιτική και ψυχολογική άποψη. Συγκεκριμένα:

Α. Έδωσαν τεράστια αυτοπεποίθηση στους αγωνιστές και τη βεβαιότητα ότι μπορούν στηριζόμενοι στις δικές τους δυνάμεις να νικήσουν τους Τούρκους. Αν χάνονταν οι μάχες αυτές, η Επανάσταση θα έσβηνε. Ο Φωτάκος συνοψίζει τη σημασία της μάχης των Βερβένων - Δολιανών: **«...έλαβαν οι Έλληνες τόλμην μεγάλην να μην φοβούνται πλέον τους Τούρκους και άρχισαν να ερωτούν πού είναι οι Τούρκοι, όχι σαν πρώτα ότε έλεγαν, έρχονται οι Τούρκοι και έφευγαν»**.

Β. Δεν έσπασε ο κλοιός που είχε στήσει ο Κολοκοτρώνης γύρω από την Τριπολιτσά, αντίθετα η πολιορκία έγινε πιο στενή.

Γ. Τα στρατόπεδα, όπως των Βερβαίνων, λειτούργησαν ως σχολεία πολέμου. Οι αγρότες και κτηνοτρόφοι έκαναν ασκήσεις, μάθαιναν σκοποβολή και μετά την εκπαίδευση ο Κολοκοτρώνης, θαυμάσιος ομιλητής και αφηγητής, τους έκανε «κατήχηση» για να τονώσει το ηθικό και την πίστη τους στην ιδέα της νίκης. Πάντα μιλούσε ανεκδοτολογικά και παραβολικά. Τα παλληκάρια «κρέμονταν» από τα λόγια του.

Δ. Επιβλήθηκε το σχέδιο του Κολοκοτρώνη, δηλ. όλες οι δυνάμεις να συγκεντρωθούν γύρω από την Τριπολιτσά, να σχηματίσουν

κλοιό και να την υποχρεώσουν σε παράδοση. Μετά τις νίκες αυτές ο Κολοκοτρώνης, χωρίς τυπικό τίτλο, αναγνωρίστηκε ως ο πολεμικός ηγέτης της Πελοποννήσου. Έκτοτε άρχισε να προσαγορεύεται με το τιμητικό προσωνύμιο «Γέρος».

Μετά τις νίκες αυτές όμως, οι Προεστοί, φοβούμενοι ότι ο Δημήτριος Υψηλάντης, ο οποίος αναμενόταν στην Πελοπόννησο, θα αναγνωριζόταν ως γενικός αρχηγός και θα τους έπαιρνε την εξουσία, συνήλθαν στο μοναστήρι των Καλτεζών στις 26 Μαΐου και συνέστησαν την Γερουσία (αρχιστράτηγος του Αγώνα ορίστηκε ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης). Η Γερουσία ουσιαστικά συγκέντρωσε όλες τις εξουσίες στα χέρια της και με τις διαταγές που έβγαζε προσπαθούσε να εξασφαλίσει την προνομιακή θέση των Προεστών - κοντζαμπάσηδων.

Ο Παπαφλέσσας, ο Αναγνωσταράς, ο Αναγνωστόπουλος και άλλοι Φιλικοί που είχαν φιλελεύθερες και δημοκρατικές ιδέες, άρχισαν να διαμαρτύρονται για τις αποφάσεις των Καλτεζών. Οι διαμαρτυρίες αυτές βρήκαν απήχηση στους απλούς Αγωνιστές αλλά δεν υπήρχε κατάλληλο πρόσωπο μεταξύ των Φιλικών για να ηγηθεί. Περίμεναν τον Υψηλάντη.

Ο Δημήτριος Υψηλάντης γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το 1793 και πέθανε στο Ναύπλιο το 1832. Ήταν αδελφός του Αλέξανδρου Υψηλάντη, αρχηγού της Φιλικής Εταιρίας. Έκανε στρατιωτικές σπουδές στη Γαλλία και κατείχε στο Ρωσικό στρατό το βαθμό του λοχαγού. Έλαβε μέρος στους Ναπολεόντιους πολέμους. Μυήθηκε στη Φιλική Εταιρία το 1818. Συνόδευσε τον Αλέξανδρο Υψηλάντη στην εισβολή του στις παραδουνάβιες ηγεμονίες. Έθεσε τέρμα στην Ελληνική Επανάσταση υποχρεώνοντας τους Τούρκους επί του πεδίου της μάχης της Πέτρας να συνθηκολογήσουν.

Ο Δημήτριος Υψηλάντης με την έναρξη της επανάστασης ανέλαβε να αντιπροσωπεύσει τον αδελφό του, Αλέξανδρο Υψηλάντη, ως πληρεξούσιος του Γενικού επιτρόπου Αρχής στην Πελοπόννησο.

Ο Υψηλάντης κατέβηκε με το όνομα Αθανάσιος Στοστοπόπουλος και είχε τη σημαία της Φιλικής με τον φοίνικα και τις λέξεις Ελευθερία ή Θάνατος, τα πληρεξούσια του αδελφού του με τα οποία διοριζόταν Πληρεξούσιος του γενικού επιτρόπου της Αρχής, τυπογραφείο και 300.000 γρόσια. Ήταν τότε 28 ετών, αδύνατος και με αρκετή φαλάκρα, με κράση ελάχιστα ανδρική, αλλά καρδιά ανδρικωτάτη, όπως λέει ο Φιλήμων.

Μετά την κήρυξη της Επανάστασης στην Μολδοβλαχία (23 Φεβρουαρίου 1821) αποφασίστηκε να κατεβεί στην Πελοπόννησο για να αναλάβει την ηγεσία του Αγώνα ως «Πληρεξούσιος του Γενικού Επιτρόπου της Αρχής». Στις 23 Απριλίου, ξεκίνησε από το Κισνόβιο (νυν Κισινάου Μολδαβίας) με ρωσικό διαβατήριο. Μαζί του ήταν ο Παναγιώτης Αναγνωστόπουλος, ηγετικό στέλεχος της Φιλικής Εταιρείας, ο ελληνοκορσικανός αξιωματικός Ιωσήφ Βαλέστ, τον οποίο προόριζε για εκπαιδευτή του τακτικού στρατού, ο Αλέξανδρος Καντακουζηνός, ο Γεώργιος Τυπάλδος - Κοζάκης και άλλοι.

Ύστερα από ταξίδι 40 ημερών και με μεγάλες προφυλάξεις έφτασε στην Τεργέστη, όπου πληροφορήθηκε την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης. Έτσι αποφάσισε να επισπεύσει την μετάβασή του στην Ελλάδα. Στις 8 Ιουνίου, έφτασε στην Ύδρα, φέρνοντας μαζί του το σημαντικό για την εποχή εκείνη ποσό των 300.000 γροσίων, προσφορά της οικογένειάς του, και ένα τυπογραφείο, στο οποίο θα τυπωνόταν στην Καλαμάτα η πρώτη εφημερίδα του Αγώνα, η «Σάλπιγξ Ελληνική».

Στον τόπο μας διαδραματίστηκε ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα των πρώτων μηνών της Επανάστασης του 1821. Στις 19 Ιουνίου, σ' αυτό εδώ το λιμανάκι, αποβιβάστηκε ο Δημήτριος Υψηλάντης, για να μεταβεί στη συνέχεια στο στρατόπεδο των Βερβαίνων και ν' αναλάβει την Αρχηγία του Αγώνα στην επαναστατημένη Πελοπόννησο.

Ο πλησιέστερα στην οικογένεια Υψηλάντη Ιστορικός του Αγώνα Ιωάννης Φιλήμων περιγράφοντας την άφιξη του Δημ. Υψηλάντη λέγει: *«πολλοί δε ήρξαντο συναθροίζεσθαι εν τω Αγίω Ιωάννη, κωμοπόλει της Κυνουρίας, προσδιορισθέντος του λιμένος του Αστρους προς απόβασιν»*, και στη συνέχεια

«Τη 19^η Ιουνίου ηγκυροβόλησεν εν τω Άστρει συνοδευόμενος υπό πολλών προκρίτων της Ύδρας και των Πετσών. Εκεί περιέμενον αυτόν και Αρχιερείς και Γερουσιασταί και Πρόκριτοι και Οπλαρχηγοί και Στρατός και λαός πολυάριθμος». Μεταξύ των άλλων ήσαν ο Κολοκοτρώνης, ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, ο Ζαΐμης, ο Κανέλλος Δεληγιάννης, ο Γιατράκος, ο Κεφάλας, ο Παπαφλέσσας, ο Αναγνωσταράς, ο Παλαιών Πατρών Γερμανός, ο Βρεσθένης, ο Έλους και άλλοι πολλοί.

Μόλις αγκυροβόλησε, όπως διηγείται ο ιστορικός Σπηλιάδης, *«οι πρόκριτοι της Πελοποννήσου εισήλθον εις το πλοίον, όπου ο*

Υψηλάντης, να τον χαιρετήσωσι, και τους εδέχθη καθήμενος εις την καθέκλαν επί του καταστρώματος με πολλήν ψυχρότητα, ώστε ο Κανακάρης υπάγει προς αυτόν με θάρσος, άπτεται της δεξιάς του και τον βιάζει να εγερθή, και τον λέγει το **καλώς ήλθε**, και δίδωσι προς αλλήλους ασπασμόν. Τουτ' αυτό πράττουσι και οι λοιποί προεστώτες. Αλλ' άμα φανέντων του Κολοκοτρώνη, του αρχιμανδρίτου Δικαίου, του Αναγνωσταρά και άλλων, υπάγει εις απάντησίν των και τους δέχεται πολύ φιλοφρόνως. Τούτο ιδόντες οι προεστώτες, ισκιάζοντο έκτοτε, και διαννοούνται κακά εναντίον του».

Και συνεχίζει την περιγραφή ο Ιωάννης Φιλήμων: «Αποβάντα δε υπεδέχθησαν πάντες δι' εξαισίας τιμής πυροβολισμών (οι 1000 . άνδρες του Κολοκοτρώνη πυροβόλησαν τρεις φορές ο καθένας) και ζητωκραυγών υπέρ αυτού, υπέρ της πατρίδος και υπέρ της ελευθερίας. Του στρατού τεταγμένου εν γραμμή, ηγείτο ο Κολοκοτρώνης. Δάκρυα χαράς, ασπασμοί και συγχαρητήριοι προσρήσεις του ενός προς τον άλλον, λαός δε φέρων κλόλους ευώδους μυρρίνης, ιδού ό,τι συνεπλήρου το πανόραμα της ημέρας αυτής, ως ημέρας εθνικής αναστάσεως πανηγυριζομένης. Μία φωνή υπερείχε υψουμένη προ πάσης άλλης: **Καλώς ήλθες, Αφέντη!!, Καλώς τον Αφέντη!!**».

Περιστατικό της υποδοχής περιγράφει σε επιστολή του ο Απόστολος Μαυρογένης –απόγονος του Παναγιώτη Ζαφειρόπουλου ή Άκουρου– προς τον Ν. Φλούδα στις 17 Αυγούστου 1938: Ο Παναγιώτης Ζαφειρόπουλος έλαβε το προσωπικό Άκουρος ως εξής: Κατά την υποδοχή του Δημητρίου Υψηλάντη, αυτός τον ρώτησε γιατί έχει μακριά μαλλιά και ο Παναγιώτης Ζαφειρόπουλος του απάντησε «άν δεν ελευθερωθεί το Έθνος δεν θα κόψω τα μαλλιά μου» και τότε ο Υψηλάντης του είπε: «Ωστε άκουρος θα μείνεις;».

Σύμφωνα με την αφήγηση του Κολοκοτρώνη στον Γεώργιο Τερτσέτη, μετά την υποδοχή ο Κολοκοτρώνης παρέθεσε γεύμα «εις του ίσκιους των δένδρων του Άστρους (σ.σ. στο γεύμα αυτό ο

Κολοκοτρώνης δεν κάλεσε κανέναν εκ των προεστών). Γίδα ψητή στρωμένη εις φύλλα, ασκί με ρετσινόκρασο, μισό φλασκί δια ποτήρι και ψωμί, όχι πρώτης ποιότητας, ήτον η ετοιμασία του γεύματος.

Όταν έκάθισαν, κόβοντας ό Κολοκοτρώνης τόν ψητό με τὰ χέρια του, εἶπε εἰς τόν Ὑψηλάντην: **«Αὐτὰ εἶναι τὰ χρυσὰ πηρούνια καὶ τὰ χρυσὰ μαχαίρια τῆς Ἑλλάδος καὶ αὐτὸ τὸ ριτσινόκρασο τὰ πολύτιμα κρασιά της»**. Ἄρесе εἰς τόν φιλόπατριν Ὑψηλάντην τὸ γεῦμα τοῦ Κολοκοτρώνη, ἐπειδὴ ἐνόησε τὸ πνεῦμα του. Ἦθελε νὰ τὸν προλάβει ό Κολοκοτρώνης με μάθημα, αὐτὸν ἀναθρεμμένον με ὄλην τὴν πολυτέλειαν τῆς εὐζωΐας, καὶ νὰ τοῦ εἰκονίσει τὰς δεινοπαθείας τοῦ Ἑλληνικοῦ πολέμου, ἀλλὰ συνάμα καὶ ὅτι με τὰ μέσα τοῦ τόπου, ἂν καὶ ἀτελεῖ, πρέπει νὰ γενναιοψυχοῦν εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ νὰ πολεμήσουν τὸν ἐχθρόν.»

Και συνεχίζει ο υπασπιστής του Κολοκοτρώνη Φωτάκος:

«Από το Ἄστρος ἐπεράσαμεν εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ, ἀφοῦ ἐγευματίσαμεν εἰς τὰς καμάρες τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ἐφθάσαμεν εἰς Βέρβαινα (προφανῶς, μέσω Καστρίου καὶ Δολιανῶν).

Καθὼς ο Ὑψηλάντης ἐκατέβη εἰς τὰ Βέρβαινα εὐθύς ἐζήτησε φρουρὰν παρὰ τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη, ο ὁποῖος διέταξεν ἀπὸ το Ἀγιοπετρίτικον σῶμα ἑκατὸν στρατιώτας νὰ τὸν φρουροῦν προσωρινῶς. Τὴν δε ἐπαύριον ἐγένετο παράταξις εἰς τὰ Ἀλώνια τῶν Βερβαίνων καὶ ἐκεῖ, ἀφοῦ ἐψάλη δοξολογία, ἀπὸ τοὺς ἀρχιερεῖς, ἀνέβη ο Νεόφυτος Βάμβας ἐπάνω εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος, τὸ ὁποῖον εἶχαν φτιάσει ἐπίτηδες, καὶ ἀνέγνωσε τὰ ἐγγράφα δια τῶν ὁποῖων ἐδιορίζετο ο Δημήτριος Ὑψηλάντης πληρεξούσιος τοῦ γενικοῦ πληρεξουσίου ἐπιτρόπου τῆς ἀρχῆς. Καὶ μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀναγνώσεώς τῶν ἐφώναξαν **Ζήτω ἡ Πατρίς, Ζήτω ο Ὑψηλάντης, καὶ ἐρριψαν πολλὰ κανόνια καὶ τουφέκια**.

Ο Ὑψηλάντης, πρὶν ἀκόμη ἀναχωρήσει γιὰ τὴν Ἑλλάδα εἶχε μάθει τὸν ἀντιδραστικὸ ρόλο ποὺ ἐπαιζαν οὗ Προεστοί. Γι αὐτὸ ὅταν ἐφθασε στὴν Ὑδρα ἀνήγγειλε τὸν ἐρχομὸ τοῦ ὄχι στὴ Γερουσία τῶν Καλτεζῶν, ἀλλὰ στὴν Εφορία τῆς Φιλικῆς Εταιρείας. Ἦταν ἀποφασισμένος νὰ μὴν ἀναγνώρισει καμία ἄλλη Ἀρχὴ παρὰ μόνον τὴ Φιλικὴ Εταιρεία. Γι αὐτὸ καὶ ἡ ψυχρότητα ποὺ ἐπέδειξε ἀπέναντι στοὺς Προεστοὺς κατὰ τὴν ὑποδοχὴ στὸ Ἄστρος.

Οι προεστοί όταν είδαν τον Υψηλάντη να τους περιφρονεί αποφάσισαν να μην αναγνωρίσουν το αξίωμα που του έδωκε ο αδελφός του.

Οι αντιθέσεις αυτές προκάλεσαν μεγάλες αναταραχές και ακόμα και εμφύλιους σπαραγμούς.

Έπρεπε ο Υψηλάντης εξ αρχής να εξουδετερώσει τη δύναμη και την επιρροή των Προεστών. Θέλησε να το κάνει, αλλά δεν μπόρεσε, γιατί όσο καλός και αγαθός και αν ήταν δεν είχε τα προσόντα του δυναμικού αρχηγού.

Δεν πέρασαν πολλές μέρες και τα πράγματα πήραν μορφή σύγκρουσης. Το χάσμα έγινε αγεφύρωτο. Οι Προεστοί δεν εκτελούσαν τις διαταγές του Υψηλάντη.

Ο υπασπιστής του Κολοκοτρώνη Φωτάκος, περιγράφει τα γεγονότα που ακολούθησαν στα Βέρβενα ως εξής: *«Εζήτησεν ο Υψηλάντης την διάλυσιν της εν Καλτεζιαίς Γερουσίας και να του δοθεί εγγράφως η πληρεξουσιότης να διοική. Τούτο δεν παρεδέχθησαν οι άρχοντες, και ο Υψηλάντης τότε εδυσσαρεστήθη και ετοιμάζετο να φύγει δια τας Καλάμας»*

Η αναχώρηση του Υψηλάντη από τα Βέρβενα έκανε πολύ κακή εντύπωση στον λαό και τον στρατό που είχε συγκεντρωθεί εκεί. Ερέθισε πολύ τα πνεύματα. Τρεις χιλιάδες οπλισμένοι με επικεφαλής τον Γεώργιο Σπηλιωτόπουλο όρμησαν προς το μέρος που ήταν οι καλύβες των κοντζαμπάσηδων με σκοπό να τους ξεπαστρέψουν.

Οι κοντζαμπάσηδες τα χρειάστηκαν. Οι στρατιώτες μανιασμένοι φώναζαν «θέλουμε τον Υψηλάντη». Έτυχε να βρίσκεται στο κατάλυμα του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη ο Κολοκοτρώνης. Όπως αφηγείται ο υπασπιστής του Κολοκοτρώνη Φωτάκος: *«Ούτος θέλει να εξέλθη, να καθυσηχάση την οχλαγωγίαν. Αλλ' οι Δεληγιάνναι και άλλοι ολιγαρχικοί δεν τον αφήνουν, διότι τον υποπτεύουσι και αυτόν ως υποκινήσαντα τους στρατιώτας, εξήλθε μ' όλον τούτο και οι στρατιώτες τον περιεκύκλωσαν και εφώναζον: **θα τους φονεύσομεν, έδιωξαν τον αυθέντην. Μας ετυράννουν τοσούτον χρόνον ως Τούρκοι και αυτοί. Ο δε Κολοκοτρώνης, αφ' ου τους απεμάκρυνεν από του Μαυρομιχάλη το κατάλυμα, ησυχάσατε τους λέγει Έλληνες. Ο αυθέντης δεν φεύγει. Σας εγγυώμαι εγώ περί τούτου. Αλλά αν θέλετε να τους φονεύσετε, φονεύσατε πρώτον εμέ, και έπειτα κάμετε ότι θέλετε».***

Ο Κολοκοτρώνης τα κατάφερε. Οι συμβουλές του πιάσανε τόπο. Ο λόγος του ήταν καταπραϋντικός για την περίσταση. Σιγά – σιγά έγινε ησυχία.

Η πρώτη αυτή σύγκρουση στα Βέρβена που παραλίγο να τελείωνε με αιματοκύλισμα – ο πρόλογος των κατοπινών εμφυλίων πολέμων - έκανε μεγάλη εντύπωση και έφερε τον απλό λαό με το μέρος των Φιλικών.

Η πρώτη πολεμική ενέργεια του Υψηλάντη ήταν η προσπάθεια κατάληψης του Ναυπλίου (4 Δεκεμβρίου 1821), η οποία όμως απέτυχε και το στρατιωτικό σώμα που είχε συγκροτήσει ο Βαλέστ με τη συμμετοχή και γερμανών φιλελλήνων αποδεκατίστηκε από τους Τούρκους. Ακολουθώς βάδισε κατά του Άργους και αφού το πολιορκήσε στενά πέτυχε την παράδοσή του στις 14 Ιανουαρίου 1822. Στην συνέχεια συμπολέμησε με τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη στα Δερβενάκια (26 Ιουλίου 1822) και το Αγιονόρι (28 Ιουλίου 1822) κατά του Δράμαλη.

Μετά την Β' Εθνοσυνέλευση του Άστρους (Απρίλιος 1823), αποκαρδιωμένος από τις έριδες και τις αντεγκλήσεις μεταξύ των επαναστατημένων Ελλήνων αποσύρθηκε από τις πολεμικές επιχειρήσεις και εγκαταστάθηκε στην Τρίπολη ιδιωτεύων.

Μετά την εμφάνιση της απειλής των Αιγυπτίων του Ιμπραήμ Πασά που έθετε σε κίνδυνο την Επανάσταση και με τη μεσολάβηση του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, ο Δημήτριος Υψηλάντης επαναδραστηριοποιήθηκε στον Αγώνα και με σώμα 350 ανδρών απέκρουσε τον Ιμπραήμ και τους άριστα εξοπλισμένους Αιγυπτίους στους Μύλους Αργολίδας τον Ιούνιο του 1825.

Το κατόρθωμά του προκάλεσε τον θαυμασμό του γάλλου ναυάρχου Δεριγνί που ναυλοχούσε στον Αργολικό Κόλπο και όταν έγινε γνωστό στην Ευρώπη προκάλεσε κύμα συμπάθειας για τον Αγώνα και πύκνωσε τις τάξεις των φιλελλήνων. Ύστερα από λίγες ημέρες συγκρούστηκε εκ νέου με τον Ιμπραήμ στα Βέρβена της Αρκαδίας, όπου ηττήθηκε και παρ' ολίγον να αιχμαλωτιστεί.

Ο Υψηλάντης αντιτάχθηκε στην απόφαση της Γ' Εθνοσυνέλευσης της Επιδαύρου να τεθεί η Ελλάδα υπό αγγλική προστασία. Με την επιστολή του της 12ης Απριλίου 1826 διαμαρτυρήθηκε έντονα για την απόφαση αυτή και η Εθνοσυνέλευση την ίδια μέρα τον απέκλεισε «από κάθε πολιτικόν και στρατιωτικόν υπούργημα», με

το σκεπτικό ότι «καθυβρίζει αυθαδώς τους νομίμους πληρεξουσίου του έθνους».

Έγραφε μεταξύ άλλων στην επιστολή του ο Υψηλάντης: «Τα μεγάλα έθνη και οί καλοί πατριώται φαίνονται εις τας κρισίμους περιστάσεις της πατρίδος των. Δούλος είναι εύκολον να γείνη τις όταν θέλη, αυθέντης είναι δύσκολον. Επιθυμούμεν ειρήνην, ας τρέξωμεν εις τα όπλα». Ένα χρόνο αργότερα, στις 16 Μαρτίου 1827, η ίδια Εθνοσυνέλευση που είχε επαναλάβει τις εργασίες της στην Τροιζήνα, αναγνώρισε το λάθος της και τον αποκατέστησε «εις τα δίκαια του πολίτου».

Με την άφιξη του Ιωάννη Καποδίστρια στην Ελλάδα, ανέλαβε την αρχηγία τού στρατού της Ανατολικής Χέρσου (Στερεάς) Ελλάδος. Ο Δημήτριος Υψηλάντης πραγματοποίησε νικηφόρες επιχειρήσεις στη Βοιωτία τον Οκτώβριο του 1828, εκκαθάρισε την περιοχή από τα υπολείμματα τού τουρκικού στρατού και στις 12 Σεπτεμβρίου 1829 στην Πέτρα της Βοιωτίας διηύθυνε την τελευταία μάχη τού Αγώνα με την περιφανή νίκη των ελληνικών όπλων.

Ο αγνότερος και ανιδιοτελέστερος από τους αρχηγούς της Ελληνικής Επανάστασης, πέθανε στο Ναύπλιο, στις 5 Αυγούστου 1832, σε ηλικία 39 ετών.

Κυρίες και κύριοι

Ο Τόπος μας, η Βόρεια Κυνουρία, όπως ονομάζεται σήμερα, είναι ένας τόπος με βαριά Ιστορία. Όλα τα χωριά και οι κωμοπόλεις έχουν το δικό τους μερτικό στους Αγώνες του 1821 και οι κάτοικοι του κάθε χωριού, της κάθε κωμόπολης, δικαιολογημένα αισθάνονται υπερήφανοι.

Ο ΟΜΙΛΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΠΑΡΑΛΙΟΥ ΑΣΤΡΟΥΣ, «**ΠΥΡΑΜΙΑ**», έθεσε ως πρωταρχικό στόχο την αναζήτηση, καταγραφή ανάδειξη, και διάδοση της Ιστορίας του Παραλίου Άστρους, αλλά και της ευρύτερης περιοχής.

Για την καταγραφή της Ιστορίας του 1821 μελετήσαμε και συνεχίζουμε να μελετάμε

- τα Απομνημονεύματα Αγωνιστών και Ιστορικών της εποχής, όπως του Θεοδ. Κολοκοτρώνη, του υπασπιστή του Φωτάκου, του Γενναίου Κολοκοτρώνη, του Κανέλλου

Δεληγιάννη, του Ιω. Φιλίμωνα, του Νικ. Σπηλιάδη, του
Γάλλου Συνταγματάρχη Ολιβιέ Βουτιέ, κ.ά.

- τα Ιστορικά Αρχεία και τεκμήρια όπως εφημερίδες και επιστολές της εποχής,
- τα Ιστορικά κείμενα διαπρεπών νεώτερων Ιστορικών, όπως του Ακαδημαϊκού Διονυσίου Κόκκινου, του Απόστολου Βακαλόπουλου, του συμπατριώτη μας καθηγητή Παναγιώτη Φάκλαρη κ. ά. που γράφτηκαν στη συνέχεια.

Οι πηγές είναι πολλές, άλλες περισσότερο και άλλες λιγότερο αξιόπιστες. Ωστόσο για την καταγραφή της Ιστορίας προσπαθούμε να μένουμε ανεπηρέαστοι από στερεότυπα και προκαταλήψεις και να διασταυρώνουμε τις πληροφορίες που αντλούμε.

Προσπαθούμε να είμαστε αποστασιοποιημένοι, ώστε η κρίση μας να μην παραποιεί τα γεγονότα και τις καταστάσεις.

Κυρίες και Κύριοι,

η σημερινή εκδήλωση είναι γιορτή Τιμής και Μνήμης. Πιστεύουμε ότι τέτοιου είδους εκδηλώσεις πρέπει να γίνονται στους ίδιους τους τόπους που συνέβησαν. Έτσι πιστεύουμε ότι ενισχύεται – ιδιαίτερα των μικρών μαθητών - η βιωματική μας επαφή με την Ιστορία. Αυτό βεβαίως προϋποθέτει τη αποκατάσταση και διατήρηση των ιστορικών μνημείων και των αρχαιολογικών χώρων.

Έχουμε τη στέρεη πεποίθηση ότι τα σημαντικότερα στοιχεία που συγκροτούν την ταυτότητα μιας πόλης ή μιας περιοχής, είναι τα μνημεία, οι αρχαιολογικοί της χώροι, τα ίχνη του παρελθόντος.

Έχουμε χρέος λοιπόν απέναντι στις γενιές που έρχονται να διασώσουμε και το λιμανάκι αυτό και το Κάστρο, και όλα βεβαίως τα ιστορικά και αρχαιολογικά μνημεία της περιοχής μας. Να διασώσουμε δηλαδή την Ταυτότητά μας.

Θα ήταν παράλειψη μας αν δεν εξέφραζα τις θερμές ευχαριστίες μας σε όλους εσάς που παραβρεθήκατε στη σημερινή μας εκδήλωση και ιδιαίτερος στον κ. Γρηγόρη Μουγιακάκο, τυπογράφο, για τη διαρκή προσφορά και στήριξη του στο έργο του ΟΜΙΛΟΥ «ΠΥΡΑΜΙΑ».

Σας ευχαριστώ πολύ

